POESIAS - Indice Cronologico

* Periodo 1919-1936

  - o Intziriak
  - o Euskaldun barriaren abestia
  - o Berez
  - o Ez dago!
  - o Abertzalearen ituna
  - o Neure aberria
  - o Ene Urtzi!
  - o Ituna
  - o Udabarri goiza
  - o Eleizalde hil da
  - o Koskotegian
  - o Lorarik onena
  - o Paultxoren irribarrea
  - o Euskera zeruan
  - o Euskerari
  - o Otoia
  - o Itsaso aurrean
  - o Guztiz garbiari
  - o Artzubiko lertegiari
  - o Tibalt erregerena
  - o Biziaren alegia

* Periodo 1937-1968

  - o Hizkuntzaren deia
  - o Lagun onari
  - o Mirentxuren mahai-azkena
  - o Aita jaunaren zahartzaroa
  - o Herrimina
  - o Begoñaren jaiotzean
  - o Amerikarako bidean
  - o Emakume euskal-ikaslearena
  - o Artzubiko lertegiari
  - o Enbeita'tar Kepari (G.B.)
  - o Mahatsaren gorespena

- Otoi bat
- Amets
- Lurmina
- Mona Lisa
- Euskal poetak
- Axular
- Urrundik
- Getxori
- Getxoko basetxe zaharrentzako kantua
- Musu bat
- Ene maitea
- Askatasun
- Arrabita soinu
- Getxo

POESIAS VICENTE AMEZAGA ARESTI

* Periodo 1939-1965

  - Athalie
  - Bihotza jauzten jat
  - Ontziburu!, nire ontziburu!
  - Aholku onaren balada
  - Agur
  - Zuhaitzak
  - Artzain maiteminduak bere maiteari
  - Bakartasuna
  - Zurekin hizketan
  - Finojosako neska behizaina
  - V. hamalaukoa
  - Andere bati
  - Bihar
  - Loreei
  - Hamleten neurtitzak Ofeleri
  - Ofeleren kantuak
  - Hobigilearen kantua
  - Maitagarrien kantua
  - LXVI. hamalaukoa
  - Reading Bahitegiko Leloa
  - Errusiako mintzoa

Abertzalearen ituna

«Gaztetasunak banerabila» lez abesten da.

Alaitasuna sartu ezin da neronen bihotz alegian.
Dakust Amea erbestepean, dakust arrotza nagusia.
Oi! Aberri jopuaren semea naiz!

Dakust aberria, gizon birao-esale erdaldunez josia.
Ez dulerdan ele batez daie. Ezin-ezin dot ein euskeraz.
Oi! Ezin-ezin ein neronen eleaz!

Geure lurrak sortutako Haritza guztiz ihartuta dago.
Aske-herria joputu da ta ez du indarrik Berai eusteko.
Oi! Lehenagoko euskotarrak non dagoz!

Haizean hegaztiak, uran arrainak baizen askeak ginenak,
Laterri zinge-ustelaren jopu gaixoak baino orain ez gara.
Oi! Laterri zinge-ustelaren jopuak!

Umetan erdal ikastoletan, mutiletan gudaletxetan,
Eusko gaixoak erbestepean daroazan oinazeak!
Oi! Jopuaren bizitza den iluna!

Lehenagoko Aitor-alabak, antzinako eusko-seme hutsak,
Arrotzekin ezkontzen dira, dasale Ama-odola bera.
Oi! Geu-sengeak arrotzen ezkonak!

Haiz, heu-seme batzuk ezetsia, beste batzuk ez ezautua.
Haiz, itsu-zoro-herri baten ama gaixoa, Neu-Aberria!
Oi! Heure zoritxarra dokan handia!

Aberria aske ikusi zeben, zuek mendiok, zuek ibaiok.
Zergatik ez zamiltz? Zergatik ez dozue soiltzen enda-lurra?
Oi! Zetako bizi jopuak garela!

1920

Ralph Waldo Emerson

Agur

GOOD-BY

Agur, mundu harro hori!, banoa etxera;

nire adiskide ez zara, ni ez naiz zurea.

Luzaro zure talde nekatu artean

ibili naiz; ontzi bat itsaso gazian,

bitsa lez egotzia izan naiz luzaro;

baina, oin, etxera noa, agur, mundu harro!

Agur, Koipekerian aurpegi leunari;

Handitasuna, keinu jakintsudunari;

Aberats-berriaren betarte gaitzari;

Bizibide makurrei, nahiz txiki nahiz handi;

gela lagunez bete, errege-etxe, kale;

izoztutako bihotz ta oin laster-zale;

badoazenei eta datozen guztiai;

agur, mundu harro hori!, etxera noa, bai.

Banoa ni neronen subazter gozora,

muru berdeen altzoan bakarrik dagona,

lurralde gozatsuan bazter isilpea,

maitagarrien lana da hango zuhaiztia;

bertan egun osoan uztai orlegiak

berriztuten dituzte zozoaren kantak,

ta inoiz lagunabarrak oinazpitu ez dau

Urtzi ta gogoari eskaini-leku hau.

Oi, nire basetxean nagonean gaizka,

ezesten dut Erroman harropuzkeria;

ta pinupean luze-luze nagoela

artizar ederrari isilik begira,

gizonen jakituri ta handi-usteari

ta ikastun-batz guztiei eiten dautsuet irri;

zer dira, bada, harro horrek euren huskerian,

gizona batu ahal bada Jainkoaz basoan?

1941

Geoffrey Chaucer

Aholku onaren balada

TRUTH: BALADE DE BON CONSEYL

Gizartetik itzuri ta izan egizale;

zure ogasunaz poztu, txiki bada ere;

diruk gorroto dakar, zoraldi igotzeak;

lagunek bekaitz dabe, ta ondore onak

itsutzen dauz guztiak. Ez nahi izan gehiago

dagokiona zure zatiari baino.

Besteei ituntzeko argi zure buru landu,

ta ez da beldur, Egiak askatuko zaitu!

Oker denak zuzentzen ez hartu nekerik,

Zoriaren txirringan ez jarri usterik:

bake handi aurkitzen da zeregin txikian;

ta gudak ez dau eiten ezten zorrotzean

jo baino. Ez lehiatu, lurrezko ontzi hori,
harresia azpiratzen. Zure burua hezi,
ta besteek dautsue adituko gertu;
ta ez da beldur, Egiak askatuko zaitu!

Jaungoikoak bidaltzen dautsuna hartu pozik;
jauspena iragarten dau mundu honengatik
burrukatzeak. Hemen ez da etxerik, ez da
hemen lekaro baino; bidaztia, aurrera!...
Gorantz, abere hori, zure ukuilua utzi!
Ezautu zure herria, eskertu Jaunari;
gogoa aurre duzula, goiko bidea hartu;
ta ez da beldur, Egiak askatuko zaitu!

AMAIKIA

Beraz, abere gaixo, zure eztasuna utzi;
mundu huts hau ez gaur-gero ukuilutzat euki.
Errukia maite du Bere ahalmen hutsez
ezereztik irazan zaitunak; baina ez
jopu bat izateko. Zure aldez, eta
bizi handiago bat ta zeruko poza
nahi daben denen alde, askerik eskatu;

ta ez da beldur, Egiak askatuko zaitu!

1941

Aita jaunaren zahartzaroa

Udan bero larrietan
neguan hotzak kikilik,
soina berotu ezinean
urteek oinak loturik.

Ule zuria buruan
txapelagaz estaldurik,
zuti-gura ta ezinean
ez dula bigun hezurrik.

Nagusi buru etxaldean
beti gazte izan nahirik,
amandre ez den artean
gezurrak egi jarririk.

Pipia du ezpainetan
haize ta kea jaurtirik,
ilobak dira aurrean
gora begira isilik.

Goiz erdi inguruan
denok gara elkarturik,
amandreak emandako
oilo saldia harturik.

Ez zuen inoiz gaztetan
zahar izateko asmorik,
orain dago ametsetan
bere urteak ahazturik.

Paris, 1939

Amerikarako bidean

Itsasoaren zabala,
uhinaren ondoren uhina!
Beren gainean, ontzi batean
eusko talde bat iheska.

Itsasusoak laguntzat,
itxaropena gidari,
Herri-ametsa gogo barnean,
bidea dagigu beti.

Bakean bizi ginian,
inorenik nahi ez gendun,
norberen herri-maitetasuna
hoben bada, gu hobendun.

Gorrotoaren lan tzarra!,
gorriz jantzi zen Euzkadi.
Balbeak sega zuen milaka,
milaka berriz ihesi.

Txoriek dute habia,
basabereek zuloa,
Europako herri zaharrena
hona hemen lur-bakoa.

Baina, uste-on!, anaiak,
gaiztoen gurenda, labur:
Jainkoa beti zuzen-zalea,
lanen amaia daukagu hur.

Itsasuso txuri hori,
atzerantz egizu bide,
ur haundi honen beste aldean

gure herritxoak datzate.

Zoaz nirera, beratan
ene bi haurrak dituzu;
lotan badaude, zabiltz arduraz,
ama amets dute, ez esnatu!

Zure hegoekin, goxoki,
goxoki egiezu laztan:
mosu bat aitan, bi aman partez
begien gainean eman.

«Iturrieta» zaharrean
ene amatxu ule-txuri;
haren negarrak mokoan bildu
ta itsas-gezalera jaurti.

Esan guztiei laburra
dugula gure urrun-aldi;
askatzearen euzki ederra
itsasertzean da ageri.

Laster, bai, denok batuta

bakean, poz eta atsegin;

buru-jabeak, Jauna goratuz,

izango gara Euzkadin.

Alsina ontzia, 1941eko urtarrila

Amets

Bart amets bat dut egin,

atsekabe ta atsegin,

ahaztu nahi ta ahaztu ezin.

Haritz bat ikusi nun,

bere enborra eder leun;

zazpi adar bazitun.

Adar mardulak hazten

zitun eta zabaltzen

zeru goia bilatzen.

Adarren apaingarri

bazeuzkan alehun orri,

ta han txoriak kantari

txiruli ta txiruli.

Hura zen soinu ezti!
Zeruan al nintzen ni?

Bat-batez, ortzia ilun,
ostotsa orroka edonun,
tximistak gogoz jo zun.

Zurbil ederra zarta,
lau adarrak batera,
beste hirurak bestera.

Txoriak doaz ihes,
xirta ta txirulik ez;
erbeste-hotsa haien ordez.

Dardaraz naiz atzarri
eta oinazetan jarri;
geroa nork igarri?

Geroa dugu goibel,
heldu, anai guztiek, hel
haritza ez dadin ustel.

Haritzaren sustraiak

geronek gara, anaiak,

gu lagun ala etsaiak?

Lurrean behar dugu

indar guztiz tinkatu,

bakoitzak bere leku.

Ta haritza biziko da

lehengo aldian bezala,

orritsu ta mardula.

Caracas, 1959

Leonardo de Argensola

Andere bati

A UNA MUJER QUE SE AFEITABA Y ESTABA HERMOSA

Aurretik, Jon jauna, dizut aitorko

Elbira andereak zuri-gorria,

berezko ez ta izanik erosia,

sakelakoari diola zorko.

Aldiz esango didazu zuk, horko

eder-gezurra parekogabia

duela, honelako aurpegia

sortu ez dela ezta ere sorko.

Gezur horren atze, baina, galdua
banabil, nola izan harritzekua
gezurra Izadin ikusiz nausia?

Guk orok dakusgun urdin zerua
ez da zeru, ezta urdin, hain haundia
ederrez ez al da nahiz ez egia?

1943

Arrabita soinu

Badoa, badator
gozo-gozoki,
urrunduz orain
hurbilduz gero,

arroi-hotsa dela
dela deidarra,
nahiz dakarrela
hotz nahiz bero.

Caracas, 1965

Christopher Marlowe

Artzain maiteminduak bere maiteari

THE PASSIONATE SHEPHERD TO HIS LOVE

Hator, hator nirera ta ene maitea izan,

ta basoak, zelaiak, zuhaiztiak, haran

ta mendiak ematen dituen atsegin

guztiak guretuko ditugu elkarrekin.

Eta eseriko gaitun harkaitzen gainean

ikusirik artzainak taldeekin larrean.

Ta lats mehen ertzean, beren ur-jauzidi

txoritxoak kantatzen zieten beti alai.

Ta magarda lilizko etzauntza biguin bat

ta lora sorta ederrak egingo ditinat;

lilizko ginbail bat ta gorputz-gainekoa,

mirto orriz dena apaindu eta hegal-ehundua.

Bildots txukunetatik egundaino atera

dugun ule ederrenaz ehunduko gona,

hotzetarako oskiak ongi azpikotuak,

urrezko belarrikin ederki apainduak.

Galtzuz eta huntz-kimukaz eindako gerreztun

koralezko lokamu ta anbar-botoidun;

ta baldin atseginok eragin ahal bahaute,

hator, hator nirera ta izan ene maite.

Artzain mutilek kanta ta dantza dute eingo

orril-goiz denetan hire ederrerako;

baldin atsegin horiek hi ahal bahaute eragin

izan ene maitea ta bizi nirekin.

1941

Artzubiko lertegiari

Artzubiko lertegi,

Begien betegarri!,

Mendi gainean gangarra irudi.

Hire oinetan,

Faduran, Gobela maite kantetan.

Artzubiko lertegi,

Inon ez hainbeste amets nik egin,

Inon ez hainbeste olde-atsegin!

Udaldiko egun kixkalduetan

Aurkitu dot Itzal bere barruan,
Orduan, etzanik belar berdean,
Nentzuzala beheko itoginen kantak,
Irakurtzen neuzan Birgilirenak.
Bere txirularen soinu gozoak,
Haizeaz zabalduz, abar hezetan
Ziren kokatuten, dardar eztitan,
Ta euren hego haztatu-ezinak
Uxatzen euzan nire maiteminak.
Artzubiko lertegi,
Nire musaren leku berezi!

Sarri nindoan
Ameskor, bakar,
Sasi artean
Narrastuz doazen zidorren zehar.
Bazter zoragarriz hintzen ugari!
Landa loratsuan, txirtxila soinugin,
Behi erro luzeak hausnarrean din-din,
Otean kukuka, epetxa txintari
Abaro-ostail-zehar, ninfak zelatari.

Beheraxeago,

Goroldiz jantzitako osten-lekuan,

Iturri murmurti gardena dago,

Eltzun urtetsu, lodi, bakar baten

Gerizapean.

Sinisgarri jat

Bertan bizitzea maitagarri bat.

Artzubiko lertegi!

Begien oinazgarri

Aizkorak egin dau bere aldi!

Sortu hinduen lurra hilerri iduri,

Ondoak hilarri.

Hirekin hil dabez Itzalak ta Musak

Nire amets eder ta asti gozoenak!

Artzubiko lertegi!

Orain ta beti,

Hire sustraiak tinko lurpean,

Hire gomuta nire gogoan.

1935

Askatasun

Gizonak ez dakien alditik
eusko-enda dugu;
itsasoko orroak aditurik
jaio da ta zahartu.

Itsasoaz betiko burrukan
mendia dugu zut;
behin eta berriz, etengabean,
uhinen oldarrak huts.

Itsasoak du erakusten beti
indarrez nola ekin;
mendiak edozein erasori
nola gogor egin.

Euskaldunak bat eta bestetik
hartu du ikaskizun:
oldarra ta tinkoa elkarturik
sortu du askatasun!

Caracas, 1965

Jean Racine

ATHALIE antzerkiaren hasierako zati bat

ABNER:

Banator bere elizan Jauna gurtzera.
Etorri naiz, ohitura zahar-arabera,
legea Sinai gainean hartu genduan
eguna ospatzeko zure onduan.

Aldien aldakuntza! Tuta santuak
goiz hau deitu orduko, herri hautuak
elizpeak ibaika euzan betetan.
Ederra zen eliza dena apainetan!

Ta denak aldare aurren eraz jarriak,
eskuan euren lurren emoi barriak,
lehenenkiok eutsezan opa Jaunari,
apaizek ezin deundu hainbeste opari.

Andra baten ausarrak, giza-batz hori
banatuz, egun horren aintza da erori.
Gurtzaile gartsu batzuk nekez ausartzen
dira aspaldien zerbait gogora ekartzen.

Besteek Jaunarentzat oroi-ez baino
ez dabe, edota, Bal-en aldareraino
lasterturik, beronen lizunkeriaz
poz dira ta biraoka aiten Urtziaz.

1939

Axular

Euskal jaun aberatsa, zelai zabalean
goratzen den mendia bezala zaitugu;
kidekorik ez duzu zure lehen-aldian
ta ondoren ez zaigu zure pare agertu.

Ibai oparoa antzo, euskal baratzean
zure mintzoak dena du lore bihurtu;
euskeraren gogoaz jabetu zinean
ta «jende artean ahalke zena» jaso duzu.

Zure bidetan barna, Euskerako erromes
sarritan ibiltzen naiz, ikasnahi ta apalik,
urrundanik bada ere, zuri jarrai nahiez.

Baditut apaletan liburu eder asko,
baina aspalditik ohe-buruan bi soilik:

grekazko Itun Berria ta Gero euskerazko.

Caracas, 1962

Alexander Pope

Bakartasuna

SOLITUDE

Zoriontsua bere arazoa ta nahia
daukazana artaldeko gizalan gutxitan,
sorterriko haizea hartuteaz alaia
beraren lurrean.

Artaldeak esnea ta soloak artoa
ekarten dautsoe ta abereek jantzi;
zuhaitzek udan itzal ta neguan beroa
damotsoe zinki.

Bedeinkatua, artetsu, begiratu ahal duna
ordu, egun ta urteak irristatzen biguin,
gogoan bakea ta gorputzan osasuna,
egunez atsegin.

Gauean lozorroan; aldartea ta lana

elkarrekin nastauta da kirol gozoa,
eta bakuntasuna, gehien atseintzen dana
landuaz gogoa.

Holan bizi nadin ni, ezaun- ta ikus-ezan;
holan, aiene barik, hil nadin bakean;
lagunartetik urrun, ta harrik ez begi esan
non etzaten naizan.

1942

Begoñaren jaiotzean

Lasaitasunean ez haut ekarri,
ene Begoñatxu, alaba kutun.
Laztan emoteko amama da urrun
eta amatxu ta aita bihotzak larri.

Egun huts batez haugu jaio barri
eta gudaren zama hara non dugun;
lur-azpi bidera, gau eta egun,
garama alarmotsak deituaz sarri.

Hemen jaiota, Parisko txolarre,
bat-batera haiz gudaren kumea.

Alabaina eginez gogoz barre,

alaitu hire ama, zeru-lorea,

izena dokana Begoña Bake

uxu-egin gugandik nahigabea.

Paris, 1939ko irailak 2

Berez

Berez txori politak

dabez goizaldian.

Berez ardi zuriak

be dagi mendian.

Berez euskaldunak, be,

hitz eiten hastian,

euskeraz esaten dau

«amatxo maitia».

1920

Lope de Vega

Bihar

¿QUÉ TENGO YO, QUE MI AMISTAD PROCURAS?

Zer jatsu nire adiskidetasuna

ene Jesus? Zer on duzu bilatzen

nire atean duzula igarotzen,

ihintzez bustita, negu-gau iluna?

Oi, nire erraion gogortasuna,

ez bainintzaizun jaitsi zabaltzen!

Nire eskerbaltzaren lehiak igartzen

badautzuz zauriok, hau erasuna!

Zenbatetan inostan aingeruak:

«Gogo, leihora hadi orain, ta entzun

deika dagizkazan maite-oihuak».

Eta zenbatez, ene Jauna: «Bihar

irekiko deutsat» neutsan erantzun,

ta bihar berbera erantzun behar!

1943

William Wordsworth

Bihotza jauzten jat

MY HEART LEAPS UP WHEN I BEHOLD

Zeruan ostadarra begiztatzen

dodanean, bihotza jauzten jat;

holan izaten zen txiki nintzela,

holan orain, ta banaiz gizon bat.

Holan bedi zahartzean ala hil nadin!

Umea gizonaren aita da;

nahi nuke ene egunak, berezko errukiz,

elkarrekin lotuta izatea.

1941

Biziaren alegia

Ibai-uraren lasterra!,

eltzun bateri begira;

eltzun-buruan abarra,

abar-buruan kimuño,

bai erneko?, ez erneko?

Ibai-uraren lasterra!,

hara loretan eltzuna,

zabalik orri ederra.

Hau haizearen biguna!

Eder euzkia zeruan,

guztia poz inguruan;
kukua hasi da kantetan,
txirtxila zotal artean,
abarrean txori-txintak,
ibaian maite-murmurrak.
Ur-azalean hegazka
sorginorratzak burrunka
argi, zirkin, soinu, urrina.
Biziaren atsegina!

«Orriak, zibuka, irtirin,
ni nauzue hemen erregin,
dena niretzat atsegin.
Izaki orok, apalki,
egiten dauste opari.
Eguzkiak argi bizi,
txori politak txiruli,
haize arinak balaku,
ibai gardenak ispilu.
Ni naiz denen erregina.
Biziaren atsegina!».

Ibai-uraren lasterra!

Hau haizearen ankerra!

Ez eguzki, txoririk ez,

ibaia beilegi lohiez.

Eltzun gainean goibela,

bere oinetan orbela.

Egun bateko erregin,

orain ihar eta zikin.

Nork hazauke orritxoa?

Haizeak urera haroa.

Ur lirainak, barriz, nora?

Ibai-uraren lasterra!

1936

Eleizalde hil da

Euzkadi amaren bihotzetik negar malkoa jausi da.

Malko samina, odol-malkoa, min-oinaze den malkoa,

Min-oinaze den malkoa.

Maite-maiterik eban semea, bera anaien eredua,

Bihotz-gizona, buru argia, eroan dau Heriotzak!

Eroan dau Heriotzak!

Balbe ankerra! Gazte direla hobeak kentzen dauskuzu.
Zeure hotz hori kentzeko noski euren bihotzak biozuz?
Euren bihotzak biozuz?

Oi! bai beroa «Axe»-bihotza! Bere burua bai zoli.
Euskal gaietan, Jel-ikaskintzan zor dautsoguna berari!
Zor dautsoguna berari!

Jakidietan izar nagusi, aintza utzi eban Ama-arren.
Bera adimenaz haundia baitzan, haundiagoa bihotzez.
Haundiagoa bihotzez.

Langile zintzo! Aberri-lanak bere bizitza bete eban.
Bular sutsua, ba beldur asperra, ez ziren izan beretzat.
Ez ziren izan beretzat.

«Edur barria baizen garbia» gura eban Ama ikusi.
Lortu baino lehen hil da. Oi, laster, ikusko ahal dau zerutik!
Ikusko ahal dau zerutik!

1923

\-------------------------

Emakume euskal-ikaslearena

Lora bakoitzak dau bere usaina,
edozein txorik kantaera,
herri guztiek euren hizkuntza,
Euskal Herriak euskera.

Ez nadin ni izan gehiago lora
besteen usainez jantzia;
nahiko da izatez txori mordoilo
ta nire herrian arrotza.

Niretuko zaut, euskera maite,
nire erraietan sartuko,
ta, aita zaharrak lez, nire semeak
zugatik dira ezaungo.

Eta lurra utzi dagidanean,
euskal otoitz bat eginez,
zuzenbidean esan daiela:
«jokatu dau euskaldun lez».

Alsina ontzia, 1941eko ekainak 7

Enbeita'tar Kepari (G.B.)

Anai maitea, bihotz garbia,
zilar-ahots, gogo zoli,
zure heriotzaz gure lur zaharra
ilun ta mutu dozu utzi.
Baso-txoriak, zure lagunak,
txioka dagoz itunik;
eurekaz baten, zure hilobira
nator negarrez beterik.

Zu izan zinen olerkaria
eta abertzaleen sortzaile;
zuri entzunda, zenbat euskotar
burutan den egia erne!
Zure kantuak, Jel-en sugarraz
eusko bihotzak dauz erre:
Euskal Herriak gutxiago dau
orain balio zu gabe.

Askatasuna izan zen beti
zure maitasun nausia;
zure bihotzak ezin eroan
Euzkadiren jauskaldia:

lokabe ta aske bizi izatea

maitatzen dau urretxindorrak;

ez dira egin kaiolarako

Jaunak emandako hegoak.

«Askatasundun eguzki hori,

noiz ikusik-haut Euzkadin,

nire bihotz hau pozezko sutan

erre ta kiskaldu dadin...»

Holan abestu zenuen, Kepa,

garrez beterik aspaldin.

Ene, egun hori heldu baino lehen

zerura dozu hegaz egin!

Buenos Aires, 1943ko martxoak 1

Ene Urtzi!

Zu zeu bakar-bakarrik zara handia,

Zeu zara Argia, Zeu zara Egia,

Doneik doniena,

Zintzoik zintzoena.

Oro ahal dozu, oro-Egilea.

Zaren gurgarria, jaunaren Jauna!
Den zoriontsua Zeuk maite izana!

Neure gogoa zeure bila dabil,
Zu-irudiaz pozten dira bakarrik
Neu-begi zorrotzak
Ta neure bihotza.
Zeroriren jarrai baitabil arin
Neure bihotza den txiki-txikia,
Zeu maitatzeko zaren goi-handia!

Toki orotan, aldi guztietan
Alai nagonan, itun nagonetan.
Neu-Urtzioi dautortzut.
Gur-hitz-dei dagitzut.
Ta neu-bihotzak baitzau, Zeu, maitetan!
Toki orotan biztanle ikusgaitza!
Aldi orotako bizkide hilgaitza!

Egun ederran, eguzkia danian
Bertantxe zakust Urtzi beratia!
Ekaitz gogorretan,
Haize-ostotsetan.

Ortzi-goitik tximistak ekarria

Baitot entzuten. Zerorren ahotsa

Zaren ahaltsua Jaun-Goiko zorrotza!

Ene Urtzi!

Zu zeu bakar-bakarrik zara handia.

Zeu zara Argia, Zeu zara Egia...

Zeu zara zarana,

Nerauk maite izana,

Zeuk maite dozuna nerau izatia

Neure ametsa da. Arren amets hori

Egiztu egizu!, arren, ene Urtzi!

1920

Ene maitea

Maitasunak nakar eta

maitasunak narama;

maitasunak narabila,

hura dut bizigaia.

Hamasei urte nitula

—maite ikasleen sasoia—

nire andregaia ezagutu
ta eman nion fedea.

Haren irudi goitarrak
ostu zidan begia.
Ordutik eta betiko
liluraturik nauka.

Hura ezagunago eta
—ha zen harritzekoa!—
neronen buru hau ere
ezautzenago nuan.

Mendian nuen aurkitu
baso Erregina antzera,
sagar-lorez eta huntz-hostoz
apaindua zegola.

Ta harentzat bila nituan
jantzi pinpirinenak,
apaingarri jorienak
ta pitxi bikainenak.

Ez dakit honela arituz
mugan beti jo dudan;
gizonak maiz huts egiten
hobeki beharrean.

Eder-zale izan naiz beti
eta eder-minak joa,
Greziko lurralde argiko
bideetan barna ohitua.

Ene maite nahi nuke
paregabe izatea,
baina nolanahi den ere
apaindu ala gabea.

Erregin pitxiz jantzia
ala oihal arrunteaz,
maitearen naiz eta
beti izango berea.

Oro gainean Jainkoa,
munduan eusko lurra,
ta eusko lurraren Andretzat

ene maitea, Euskera.

Haren irudi garbia

beti aurrean dudala,

maitasunak nakar eta

maitasunak narama.

Caracas, 1965eko apirila

Ivan Turgenev

Errusiako mintzoa

Ezbaiko egunetan,

aberriaren geroari buruzko

zain txarreko ordu beltzetan,

zu bakarrik zaitut euskarri

Errusiako mintzo haundi

ezin usteldu ta lokabe hori!

Zu ez bazina, nola ez etsi

gertatzen zaigunaren aurrean?

Ez, ezin daiteke sinetsi

horrelako mintzoa

herri haundi bati

emana ez izatea!

1965

Euskal poetak

Ager zaigun lehenengoa da Beñat Etxepare,
Eiheralarreko elizan izan zena erretore.

Han Jaunaren maitasuna zun irakasten soilik,
baina haren liburuan badaukagu besterik.

Bego! Goi-ederra beti ez badauka gogoan,
badu gure olerkariak zer goratu beregan.

Haragi maitasun hutsen lilurak itsutua
badakusagu batzutan, ta haiek atzipetua,

berak ez daki atzipetzen, ta beti haren aurrean
gizona sentitzen dugu, lohiean nahiz urrean.

Beti luma-muturrean haren bihotza dago,
ta euskerakiko onginahia bihotzari dario.

Errobi jauzkariaren ibar goxoan barna,
Garazirantz, urrats-urrats, dagiala bidea,

liburutxo bat eskuan, gure poeta dator,

buru zut ta begi argi, eta bihotza borbor.

«Heuskaldun den gizon orok altxa beza buruia»

idatzi du ta goraki hots egiten badoa.

Ta maiteminez: «Heuskara, jalgi hadi kanpora!

Heuskara, jalgi plazara, habil mundu guzira!»

Hitzok ez dira mintza-hutsa, gogo-deidarrak dira,

odol-jauztiri beroak, bihotzaren pilpirak.

Haiek dagizkin poeta euskaldun zintzo bat zan;

oi, aditu balituzte zeuzkanek inguruan!

Baina irudi dirdaitsua badihoa aienatuz,

buru makur ta begien argi bizia galduz.

Ta bere hitzen oihartzuna urruneko bidean

motelagotzen eta hiltzen da euskaldun-belarrian.

Caracas, 1961eko abendua

Euskaldun barriaren abestia

Erdaldun jaio nintzen.

Neure zoritxarra!

Baina euskaldun oin naiz.

Hau da neure poza!

Ni motela nintzen lehen.

Hau da hitz egitea!

Lehen ez neban ikusten.

Argi artean naiz!

Euskera zeruan

Gotzon bat ahuspeztu da

Jaunaren aurrean,

ta hegoak apalduta

esaten dautso holan:

«Aita, Zeuri inoiz bere

iraindu ez zaituan

eta galdu-zorian

egoan hizkuntzak

badakizu burua

jaso egin daula,

Zeuk gura zenduan lez,

ta badaukazala

inoiz ez eukiriko
olerkari goiak.
Herri ta ele guztien
ahots bikainenak
dantzuguzan bertoko
kantari-taldean
euskara zahar-garbiak
bere aurkezleak
eduki behar dauz-ta,
emoidazu baia
eusko-olerkari
bila lurrera nadintzat».

Irribarre gozoaz
Aita maitekorrak
ezpainak zabaldu ta
esan eutson «Zoaz».

Ortzi goia lagata
hodeien artetik
aingerua lurrera
lastertxo zen jaitsi.

Eusko-olerkari artean

hautatu euzan bi.

Biak donoki-gaiak,

biak bihotz-garbi,

biak buru-argiak,

ta gogo-kantari.

Laster jakin genduan

hil zela Lizardi

ta honen atzez Bedoña

joan zela, hegamin...

1933

Euskerari

Euskera, Euskera,

Nire asaben hizkera.

Hizkera goitarra,

Leinu garbiko ta zaharra.

Ele harrigarri,

Gogo-bihotz asegarri.

Mintzo bardin gabe,

Hamaika ezkutun jabe.

Hizkuntza aberatsa,

Nire emaztegai aratza.

Nire emaztegaia!

Zeugaz eingo dot eztia.

Zu nirera ekarri,

Beratan andera jarri.

Ta Jaunak bidali

Bere semeetan igali.

Daien iragarri

Ama zein den zoragarri

Ta nik, bere ezkonak,

Dautsadan maitasun ona.

1933

Abertzalearen ituna

«Gaztetasunak banerabila» lez abesten da.

Alaitasuna sartu ezin da neronen bihotz alegian.

Dakust Amea erbestepean, dakust arrotza nagusia.

Oi! Aberri jopuaren semea naiz!

Dakust aberria, gizon birao-esale erdaldunez josia.

Ez dulerdan ele batez daie. Ezin-ezin dot ein euskeraz.

Oi! Ezin-ezin ein neronen eleaz!

Geure lurrak sortutako Haritza guztiz ihartuta dago.

Aske-herria joputu da ta ez du indarrik Berai eusteko.

Oi! Lehenagoko euskotarrak non dagoz!

Haizean hegaztiak, uran arrainak baizen askeak ginenak,

Laterri zinge-ustelaren jopu gaixoak baino orain ez gara.

Oi! Laterri zinge-ustelaren jopuak!

Umetan erdal ikastoletan, mutiletan gudaletxetan,

Eusko gaixoak erbestepean daroazan oinazeak!

Oi! Jopuaren bizitza den iluna!

Lehenagoko Aitor-alabak, antzinako eusko-seme hutsak,

Arrotzekin ezkontzen dira, dasale Ama-odola bera.

Oi! Geu-sengeak arrotzen ezkonak!

Haiz, heu-seme batzuk ezetsia, beste batzuk ez ezautua.

Haiz, itsu-zoro-herri baten ama gaixoa, Neu-Aberria!

Oi! Heure zoritxarra dokan handia!

Aberria aske ikusi zeben, zuek mendiok, zuek ibaiok.

Zergatik ez zamiltz? Zergatik ez dozue soiltzen enda-lurra?

Oi! Zetako bizi jopuak garela!

1920

Ez dago!

Ez dago amarentzat

seintxoa lakorik

Ez maitalearentzat

maitea bardinik.

Ez ta neuretzat ere,

neu-Aberri hori

biztoki guzti hontan

heu lako besterik.

1920

Marqués de Santillana

Finojosako neska behizaina

LA MOZA DE LA FINOJOSA

Ez dut mugan ikusi
neska ederragorik
Finojosako neska
behizain hura baizik.

Calatraveño aldetik
Santa Mariara
bideari jarraituz,
logurak errea,

lurralde latz-artean
galdu nun bidea;
han behizaina ikusi nun
Finojosakoa.

Larrosaz ta lorezko
zelai heze baten
beste unai batzuekin
abereak zaintzen

hain eder hura ikusiz,
sinetsi nun ozta
behizain izan leikela
Finojosakoa.

Ez dut uste udasteko
larrosa gorririk
hain eder ta horrelako
inoiz izan denik,

lehen ezagutu banu,
gorapena utzita,
neska behizain ederra
Finojosakoa.

Ez nion begiratu
merezi zun legez,
askatasuna galdu
nezakeen beldurrez.

Baina esan nun (nor zen
jakiteko): «Ederra,
non da neska behizaina

Finojosakoa...?»

Irribarrez esan zun:

«Ongi etorria;

aitzen dut, alegia,

galdetzen duzuna:

ez da maite-minean,

ez maite-begira,

neskatil behizain hori

Finojosakoa».

1943

Getxoko basetxe zaharrentzako kantua

Badut barne-kantu bat, bihotz abestia,

antzinako soinuaz oihu dagidana,

Ez da ederrak sortua, ez gehiago-nahiak;

maitasun hutsak sortu du ta gehitu urrunak.

Harri zakarrak dira, mila ekaitzek joak,

kantu hori gogora eman didatenak.

Harri zakarrak, baiki, baina haien artean,

gizaldirik gizaldi, mende ta mendetan,

nire aita zaharrak beti Kristoren fededun
izanak dira, baita bizi ta hil euskaldun.

Harri zakarrak, baina Bizitzaren berri
belaunik belaun ongi dutenak ikasi;

ta Heriotzak, nausiro, haien atek joaz, [1]
santu egin dizkidanak zirenen oroiaz.

Harri zaharrak zuenak: Abaroa, Aresti,
Arrigunaga, Arnabar, Zuazo ta Sarri...

nire jaioterriko antzinako etxeak,
zuek emanak ditut abizen guztiak.

Aspalditik nauzue zuengandik urrun, [2]
baina ez zaituztet ahaztu ez inoiz ez inun,

ta inoiz baino gehiago zuen beharrean
nago orain erbestealdi luzeegi honetan. [3]

Zuek berriz ikusi, zuen atarian,
bidazti zahar bat antzo, gura nuke atsedan.

Amonatxo zahar baten zimurrak bezala,

horma horien zirrituak uki ta musuka

ta antzinaldietako mila gauza galde:

zuengandikoa naiz, semea nauzue!

Inongo jauregiak ez nau egin bere;

urteek, atzerriak bestelatu ez naute;

zuek ikasia naiz beti bat izaten,

mundu guztian zehar euskaldun irauten.

Zuek mundu honetan zarete nire erro,

zuengana behar dut, umezurtz bat antzo.

Ene Jainko maiteak emango ahal dit, arren,

ikus zaitzatedala lurra utzi baino lehen!

Caracas, 1963ko maiatza

Getxori

Zure eliz urtetsuko atari gainean

armarri zaharra dago, ta ikurritza bertan:

«Kaltea dagianak, bizarra lepoan»

ikurritzak dinosku euskera zaharrean.

Behar zintudanean utzi zu, tristerik
urten neban, bizarra lepoan garbirik,
egin ez neutsalako inori kalterik,
zure ikuste ederrari uko egin ezinik!

Caracas, 1963

Guztiz garbiari

Elle seule ne le sait pas
et tout le monde l'admire
Fénelon

Lur agorrak garo hezea dau maite;
Uhin amorratuak hondarran bake;
Arginahi da gaua; baitoa haizegale
Lohi hutsa naizen hau garbitasun-gure.

Garbietan garbi, Zu zaitugu, Miren,
Zeruko larretan hazitako lora.
Zitori-liliak dira zimelduten;
Zu, Jainko-sustraidun, zimel ezin zara.

Utzirik bihotzak mingots eta larri,
Lur-edertasunak digaroz iradu.
Zurea, izanda bat, beti joan barri.
Ta alaitzea, goratzen, hobetuten gaitu.

Honen argal, honen jausberak izanik,
Zein ahaltsuak garen, Zu bazagoz gugaz!
Orroz jatorkuzan girinak, entzunik
Zure mintzo gozoa, ihesika doaz.

Emoten dautsozu bake gogoari
Zugandiko bake gozo nahigarria!
Eta adimenean pizten dozun argi
Goitarra jaku goi-biderakuslea.

Ondasun-iturri, maitasun-itsaso,
Zu zara erruki ta itxaropen-Ama.
Hutsik ez da Zugan, eder zara oso,
Kades-ko palmondoa, Jeriko-larrosa.

Haizeak eta urak, abere-hegaztiek,
Izadi osoak goratuten zaitu.
Zure aintza dabe kantagai guztiek.

Zuk bakar-bakarrik, apal, ez dakizu.

1935

Leonardo de Argensola

V. hamalaukoa

SONETO V

«Esan, oro-Aita, zuzena hazala,
zelan utzi dagikek katepean,
hobenbakoa ilun datzan artean
epai-mailan errua dagoala?

«Gogor dagizun besoari ahala
nork emoten dautso, hire legean
bizi nahi daun ontzalea, nekean
garaile txarraren azpian dala?

«Hara esku ankerrak garaitzean
txaloak joten, zintzoak adiaz
gaiztoaren bidebako pozean».

Hauxe ninoala, ninfa goikoak
agertu ta esan eustan irriaz:

«Itsu!, lurrerako dira gogoak?»

1943

Herrimina

Joachim Du Bellayren

«Heureux qui, comme Ulysse,

a fait un beau voyage» oinarri hartuta

Zorionekoa, bai, kanpoan ibilita,

gizon eta lur asko ezagutuz gero,

herrira itzultzen dena, zentzun onez jantzita,

beretarren artean bizitza amaitzeko.

Ene, noiz berrikusi dagiket nire herriko

sukalde zaharren kea, noiz «Iturrieta», [1]

jaio nintzen gela ta gure ezkaratz garbiko

bazterra, nire amak maitatu lekua?

Nahiago dot txikitan ibiltako bazterra [2]

bertoko oroigai harro ta ederkunak baino, [3]

Sena baino atseinago ene Gobela alferra, [4]

eta London handiko ta Paris argiko

zoragarri guztiak ezetan ez dodaz,

itsas-gaineko Algorta ederran gomutaz.

Paris, 1939ko abuztua

Hizkuntzaren deia

Hamaika urte direla

Jaunak esan eustan:

«Zoaz Euskal Herrira ta

bizi zadiz bertan».

Horrela agertu nintzen

zuen mendietan,

irakasteko hemen

euskeraz hizketan;

zuen artean naiz ba

bizitzeko bertan.

Zabal ta eder nintzen

Euzkadi guztian,

zahar ta gazte artean

nengon ezpainetan.

Gizon ta emakumeen

bihotz barruetan,

eroaten ninduten
hiri-basoetan;
pozik aurkitzen nintzen
orduko aldietan.

Aspaldi hontan baina
nago beti larri,
izan beharrekoan
ilun barik argi.
Gogorrago direnak
dozuz gorunduta,
Herri gaixoa zara
guztiz zapalduta;
zure burua dozu
lotsaz makurtuta.

Jaungoikoak emanda
darabilzun ele
Euzkadi guztian zen
buruaren jabe.
Aita, guraso, seme,
denek eben maite,

honela zabaldu zen
baserri ta kale;
euskeraz egiten zen
negar eta barre.

Arren euskaldun ona
entzun egidazu,
euskara ez da hilko
zuk nahi ez badozu.
Ez dira arerioak
denen arte nahiko
euskera isiltzeko
zuk maite badozu;
zeure-zeurea dozu
eutsi egiozu.

Arrotzek egin dabe
zure Herrian kalte,
ez dozulako egin
gogor bere alde.
Ama-semeek bertan
erdera dagite,

euskaldunak direla
gehienak ahaztute;
arren eskatzen dautzut
nagizula maite.

Begira ludi zehar
hainbat herri aske,
ez direlako ahaztu
zer ziren oin arte.
Ene zure asabak
jakingo balute
beren jatorri dena
euskara galdute,
hobe hilak direla
esango lukete.

Dei dagizut ba, zuri,
euskaldun jatorra,
ez zaitezela ahaztu
euskaldun zarela.
Jagi denok, ba, orduz
ekin bere alde,

guraso, anai eta

mutil-neska gazte;

izan dadin betiko

euskera hemen jabe.

1938

William Shakespeare

Hobigilearen kantua

HAMLET, 5. ataleko lehen argerraldian

Gazterik, maitaketan nenbilela,

hori eztiena zela nuen uste

astia hiltzeko, harekin ezer onik

oi! inoiz ez bazetorkidan ere.

Baina zahartzaroak, urrats-isil,

bere atzaparretan atzitu nau,

lur-barrenean sarrarazirik

lurrez eratua izan nintzen hau.

Pikotx bat eta aitzur bat,

izara bat, hil-jantzi,

oi! ta hobi bat lurrean

dagozkio arrotz honi.

1947

Intziriak

Intziri hori, hoakio Sabinen hilobira.

Habil eta esan egiok, nik bidaltzen haudala.

Bihotzan sartu hakio, bera niri bezala.

Haizez, hoa, intziri hori, hoa laster hobira.

Neure bihotzetik urtenda hoa haren bihotzera.

Isilik esan egiok nik maite-maite dodana.

Itaundu egiok, zelan maitatzen den Amea.

Itaundu egiok, zelan aldeztuten den Bera.

Itaun egiok Bera-arren hiltzeko non den indarra.

Esan egiok ez egoteko itun Amearren.

Esaiok euskotarrak badoazela itzartuten.

Esaiok badagozela Berari jarraituten.

Esan egiok euskotarrek Bera maite dabela.

Esaiok euskotarrak abertzaleak direla.

Berak maite-maite ebana, geuk, be, maite dogula.

Esan egiok «Artzain hori, Zeu-taldea, ondo da».

Esan egiok «Lugin hori, Zeu-hazia erne da».

Esaiok «Irakasle hori: Badozuz ikasleak».

Otoi egiok, geu bakarrik inoiz ez lagatzeko.

Otoi egiok, geure aldez, Jaunari eskatzeko

Guztiok aberria-aldez sendoro ekiteko.

1919

Itsaso aurrean
1

Sarritan, ameskor, leihoan naizala,

begiztu daroat itsaso zabala,

ta orduan, uhinen murmurran, mintzoak

badantzuz ta badauz aditzen gogoak.

Maitasun-mintzoak batzutan nau joten;

ordun itsasoa bai eder erizten!,

Eusko-lurra txiki dela-ta handi-mina

asetzeko gugan Goikoak egina.

Ikusten dot ordun begi-betegarri,

nahiz urdin azala, nahiz aparrez zuri,

bere murmur otzan jat atseden-lagun,

eta suspergarri bere arnas-gaztun.

Barruan jat sortzen itsasora nahia,

urrutira-behar, lagaturik kaia

ontzixka batean, ur gardenean zehar,

noraezean joan, ametsetan, bakar!...

Balea-arrantzaleen ta Elkanoren hatsak

bultzatuko dabez nire haizoihalak;

eta pozik, nire zoriona abeska

noake itsasarte zurgarri-bilaka..
2

Orro urrun batek eten dauz ametsak,

pozak doaz ihes, isil dira abesak.

Goibel-ekaitza da. Begira itsasoa

haserre ebakitzen gorroto-mintzoa.

Begira Lur Ama ezereztu guraz

hondar, harri ta kai astindu ta joaz;

begira, zoroa!, zeruratu nahirik

bere uhin harroak puztu eta handiturik.

Anker!, honda-minak jota badabila

non hautsi, zer galdu ta nor ito bila;
hilgaiz uhin goseak asetu ezinez;
gaixoen negarraz urak gehitu nahiez.

Bidutzi oi!, zeuri gorroto izateko
itoen amei nik bihotz eskatuko;
ta alargun gazte ezin-etsiaren hitzaz
zu ta zure izena gaitzetsiko dodaz.

3

Hodeiak urratuz, eguzki izpitxuak
argituten ditu ur-mendi bitsuak.
Handiagotzen da, zelako ikuskizun!,
bere ederrak dakar gogora harritasun.

Harritasuna, gar, nahi eta beldurra,
gorroto, maitasun, ezespen ta gurra,
guztiok badauz oin asmatzen gogoak,
bai ta aditzen bere euren mintzoak.

Mintzo honek egoki direnean batzen
Handiaren kanta dabe ereskidetzen.
Eurak elkartuten, ai!, baneki, Itsaso,

gagokizun kanta zeuri egiteko.

1934

Ituna

—Txoritxo hori,

txoritxo hori,

zer darabilk

hor-hemen?

—Udabarria

dela-ta

alaikiro

poz-pozez,

abarrik abar

hegazka

alai joat

abesten.

—Txoritxo hori,

txoritxo hori,

Amea

jagok hilten;

ez zagok

bertan udarik
ezta poztasunik
be.

Osoro baltzez
josita
Bera baijagok
minez.
Ez abestu,
txoritxo hori,
ez abestu
pozarren;
abestu
beharra badok,
abestu eik
negarrez.
Hilten
Aberria jagok,
Euskotar-Amea
hilten.
Txoritxo hori,
txoritxo hori,

isildu, isildu,

arren!

1921

Koskotegian

Eguzki-mosua itsaspetik jagi deneko gorantz

Zalapartaka Jerusalendik Koskotegirantz

Lagun aldra bat han doa,

Gurutze astuna lepoan eta errukigarri

Gizon gaixo bat dakar erdian. Nor da berori?

Ai! Nor den? Geure Jainkoa.

Guztiz indarge harri koskortzan ahuspez jausi da,

Gurutz latzaren haxe-azpian dago ia hilda;

Nekez jagi da barriro.

Andrak negarrez jarrai joakoz bide hegaletik;

«Ene alabak, dinotse, ez niri negar-zotinik»

Eta badarrai geldiro.

Oste gaizkilez gainezka dager mendi-bizkarra,

Hango zaratak, hango orroak ta zarraparra

Hitzekaz zelan azaldu?

Haren barruko asmo baltzezko burubideak,
Txerren maltzurrak eragindako gaiztakeriak
Batek badaikez edestu?

Begira Josu errukarria zelan daroen,
Begira zelan erruki barik biluztu daben
Ta gurutzean ezarri.
Hor josi dabe oin eta esku untze gogorrez;
Josuk, horratik, txintik ez dagi, bildostxo bat lez,
Ta dena dautse asketsi.

Begiak lauso, bularra sakon, ezpainak sutan,
Gizon-antz barik, larritasunik saminenean
Han dago Jauna zintzilik;
Negarrez dago bere Ama be gurutze azpian
Samin-ezpata zorrotza dau ba bihotz erdian,
Negarrez oso mindurik.

Hau ikusita, eguzkia da gorde beldurrez;
Gotzonak eurak Egileari garratz negarrez
Ahuspeztu jakoz lurrean;
Erdibituta geratu dira Txadoneko hormak,

Lurra dardarka, amorruz dabil, gaizkin guztiak

Irauntsi gurez oinpean.

Asketsi, arren, Jainko ahaltsua, gizasemeoi,

Gurutze horretan josi zaitugun esker bakooi.

Zure odolak, Jaun ona,

Garbitu bediz gure orbanak, ta bere bidez

Jaretsi guri zeru goi-goian poz atseginez

Amai gabeko zoruna.

Eta Zuk, Ama, gurutz-oinetan zagozan horrek

Otoi Josuri, nozbait aurrez aur Zuk ta geroek

Ikusi daigun zeruan.

Ama mindua, Jainko Josuren neke gogorra

Bai izan bekigu alai heltzeko betiko kaira

Geure heriotz-ostean.

Lagun onari

Ez neban nik oraindik uste

heriotza jatortzula.

Bai, ordez, neban luzarorako

zeunkala zure bizitza.

Baina ez gara gogoaren duin
eta ez bizitzarena,
Goian dagola jakin behar da
Jaungoiko guztiz ahalduna.

Zuk zendun Bera zure bihotzan,
Berak orain zu zeruan;
hau jakitean zorion gara
zure lagunak lurrean.

Mesede baino ez zendun egin,
zeure biziko urteetan,
horregatikan hartu zaitu zu
Jaunak bere besoetan.

Otoi egin, ba, gure alde ta
jarrai mesede egintzan,
zoriontsuak izan gaitezen
Euzkadi gure aberrian.

Paris, 1938

Lorarik onena

Papar gorridun txori pozkilak

Abesten dihardu;

Mendi-zelaiak edertasunez

Dira txit hornitu.

Ludian askok ditun antzera,

Baratz loretsu bat

Norbaitek izan dabenik guri

Txukunena daukat.

Bertako loreen usain gozoa

Eztitsu hartzean,

Bihotz-muinoak geratzen jataz

Lotan... zorunean...

Horraitino bat jat oso atsegin;

Han bide ertzean

Ageri dena; haxe dot maite

Neure baratzean.

Hark uxatzen ditu nire neke

Ta larri garratzak;

Hodeiak zehar gora naroia

Bere hats bigunak.

Loratxo horren nabar hezea
Ebaki behe-behetik
Ta maitetasun eder Amari
Eskaintzea nahi nik.

Hau da benetan nire bihotzan
Pozik samurrena,
Miren Amantzat umeak daukon
Emoi ederrena.

Hartu, bureztun-urre-pitxizkoz
Lirain apainduta
Ondi gainean zagozan horrek,
Nire lili-xorta.

Emoi txepela begiraturik
Gainetik bakarrik,
Gogoko suaz beroturikan
Ostera barrutik.

Hauxe damotzut, Ama samurra,
Arnastu guraina,

Gotzonen poza, lurreko aintza,

Beronen usaina.

Bizitz-bidean itsumustuka

Dabiltzan gaixoak

Zugana datoz, goizeko Izarra,

Bailira ume hutsak.

Zeure altzo hortan, Ama, arren, hartu

Abegi on-onez,

Gorako deia entzun artean

Bizi nadin pozez.

1930

Calderón de la Barca

Loreei

A LAS FLORES

Egunsentiz itzartuta goizera,

hauek, pitxi ta alaitasun zirenak,

lokaraziz gau hotzaren laztanak

ihar dira izango arratsaldera.

Margoz, einik zeruari aurrera,

urre-edur-gorri-ortzadar direnak,

egun baten burun bizitza-lanak,

hauek iristen gaituzte aditzera.

Loratzera ziren larrosak goiztar

ta loratu zahartzeko; aletxo bat

lortu zuten sehaska ta hobitzat.

Zoriarena be gizonak dakar

egun berean jaio eta hil behar:

mende iraganak ditugu ordutzat.

1943

Lurmina

Johann Wolfgang von Goetheren

«Mignon: Kennst du das Land?»

oinarri hartuta

Ezaguna al duzu, sagartze-loreak

zuriz janzten duen lurralde berdea?

Haizeak darabil artalorra leunki,

ta mendi-soinuak oparo dakarzki.

Haraxe, haraxe,

nire maiteakin hegaztu nahi nuke.

Ezaguna al duzu lurra, maite-haserrez,

astintzen ta hondartza bitxitzen aparrez

eten gabe ari den itsaso ekaiztuna,

bere arnas gaziaz mondintzen ninduna?

Haraxe, haraxe,

nire maiteakin hegaztu nahi nuke.

Ezaguna al duzu itsaso gainean

kokatu hiritxoa, harkaitz gorrietan?

Han nire begiak lehenik zabal nitun,

han gaztezaroa bizi ta amestu nun,

handik aita zaharrek dei eiten didate.

Haraxe, haraxe,

Lur-loa dagidan eraman nazate.

Caracas, 1960

William Shakespeare

LXVI. hamalaukoa

SONNET LXVI

Guzti hontaz nekatuta, heriotz-atsedenari deiez nago:

Txiroa bertan behera utzia ikustea,

Ta berezko ez-eukia alaiki apaindua,

Ta on-uste garbiena helkaitzak saldua.

Ta urrezko zintasuna ahalkez baztertua,

Ta neska-araztasuna lazki likistua,

Ta gogo arteza bidegabez laidotua,

Ta indarra eragite argal batek ezindua.

Ta jakintza naguskerien menpeko,

Ta ergelak antzeduna zaintzen, maisu antzo,

Ta egi bakuna zozokeritzat hartua,

Ta zintzoa nagusi txarraren morroia.

Guzti hontaz nekatuta, nahiko nuke joan,

Maitea utziko ez banu bakarrik ni hiltzean.

1953

Mahatsaren gorespena

Mahats-parraren geriza den ederra

hozkirria hartzeko!

Bere enbor igorrak etxeratuta

eder sutarako.

Eder orbelak soloan ta kortan

abel-oherako.

Eder mordoak, abar orritsutik

dingilizka naro.

Euretatiko mama denok baino

askoz ederrago!

Montevideo, 1944ko uztailak 20

William Shakespeare

Maitagarrien kantua

A MIDSUMMER NIGHT'S DREAM, 2. ataleko lehen agerraldian

Mendi ta ibar gainean,

txapar ta astarrosan,

zugadi ta hesi artean,

su ta uretan zehar.

Orotatik nabil alderrai ta arin,

ilargi-multzoa baino arinago;

Mari Erreginaren menpeko nauzu,

haren obo berdeak uztatzen ditut.

Bedats-lili gorak haren kutunak

dira ta haien urre-jantzien zetak

ikus ditzakezu; pitxiak dira,

guk maitagarriok egin-emaitzak,

orezta horietan daude urringaiak.

Han bila behar dut zenbait ihintz tanta,

lili bakoitzeko belarrian pitxi

batto zintzilika behar dut jarri.

Agur, iratxoen zakarren hori;

Banoa, Erregina-ta datoz aurki.

1952

Mirentxuren mahai-azkena

Tomate gorria ta

bananea hartuki,

azpilan nahasten ditut

einda txiki-txiki.

Belaun gainean gero

jarten haut egoki

ta ordun, ene alaba,

aitatxuak, noski,

ezin legi inartxirik

bizi denen euki;

matraileak beteta

jatean, gozoki,

dagiztakazan soak

ta irriak ikuski.

Paris, 1939

Mona Lisa

Pizkundeko lorea! zure irribarrean

bizi ta heriotzaren ezkutuak dagoz;

izan eta izangoaren bulkoak badatoz

batez nire gogora zu ikustatzean.

Betiko emea zara, Bizitza-iturburu,

ametsetako aingeru, atsegin-ekarle;

begiotan, ordea, agertzen duzu ere

bihotza pilpil jartzen didan halako izu.

Sorgina! Leonardok zu sorraraztean

Lukreziren edenaz eta Beatrizen

jainkozko ikuskariaz amets egiten zun;

ta aurrez zerua eukita, lezea inguruan,

goiz-argi txiunta zale ta gau-iluntasun

isila, zure irudi hortan, zitun batzen.

Caracas, 1961eko otsaila

Musu bat

Musu bat dut gordeta bihotz barrenean,

lore egin nahi duena nire ezpain hauetan.

Hainbeste urtez naizela eman nahi eta ezin,

gero ta gartsuago barnean zait egin.

Eskatu diet amei musu goxoena,

haur jaio barrientzat gelditzen dutena,

bai ta, begi bustirik eta ezpain lehorrez,

hil semeari eman ziotena azkenez.

Maitaleei eskatu diet sutsuena,

ta emazte zintzoari garbi, samurrena.

Mistikoak eman dit, goiz otoia egiten,
bere ezpain aratzetan zaiona sortutzen.

Apaizak, aldareko Berri On deunari
eskaintzen dion hura, sinesmen-opari,

ta martiriak, bere odolduriko ahoz
Gurutzean ezarri zuena azkenekoz.

Erromesak, bidaldi luzea amaiturik,
errelikari ematen diona ahuspezturik.

Olerkariak, haren bekoki izekian
bere zeruko ezpainez Musak diona eman.

Uhinak, hondar-altzoan haserrea leunduz,
uzten dun bitsezko ura, hegal-ehun antzeztuz.

Haizeak, tontorrari damaiona, indarrez,
haginkada bailitzan, maitasun zakarrez.

Eguzkiak, sortzean, hotzarren dardarka
dagon ihintz tanta pitxi bihurtutzen duna.

Elurrak, mara-mara erortzean, lurra

zuriz garbitzen duen musu garbi hura.

Guztiok bat eginda, bihotzean gorde,
eta jaio-lurrerantz egingo dut bide.

Aitak eta aiten aitak jaio ziren lurra
haien hezur zuriak estaltzen dituna.

Haien odol gorriaz, betiko santua,
gure gizagurenek egin digutena.

Haren berdetasunaz begi-betegarri
zaiguna; mendez mende buru-jabe, garbi...

Hara nahi dut, noala nire musu horrekin.
Ene Jainko maitea, ez eidazu uka egin!

Ta han, belauniko jarri, besoak zabalduz,
Aberriko lurraz bat egingo naiz musuz!

Caracas, 1963ko abendua

Neure aberria

«Ene maiteak begiak ditu...» lez abesten da

Neure aberriak

badauz mendiak

zuhaitz ederrez jantziak,

basetxe zuri,

haran orlegi,

leiarrezko iturritxoak.

Euroen urak

bakarrik niri

kenduten daust egarria!

William Shakespeare

Ofeleren kantuak

HAMLET, 4. ataleko 5. agerraldian

«Ene maitale kutuna,

nola ezagun zaitzaket?».

«Kapel biribil, makila

ta sandalien bidez».

Hil ta joan zaigu, andrea,

hil ta joan egin zaigu;

burukotzat belarra ta

oinetara harri bat du.

Mendi-elurra bezain zuri
bere hil-jantzia duzu.

Ta hilobira eraman zuten,
lorez hura apainduta,
haren maitaleen negarraz
bustitzen zituztela...

«Bihar, Deun Balendin jai-egunean,
hemendik natorke goiz-urratzean.
Zure leiho ondoan neskatxa nauzu,
zure Balendiñe egin nazazun».

Orduan hark jaiki ta, arinki jantziz,
atea zabaltzen dio neskari.
Ta hau gelan sartuta neskatxa zelarik,
irteten denean ez da horlakorik.

«Jesus eta Maitakuntza deunarren!
ai ene ta ni, hau lotsa!».
«Abagune edukiz gero, mutilek
oro egiten dute berbera».

«Egipen doilorra da, alafede!

—neskak erantzun zuen—, ohean ni
eratzan baino lehen, ezkontzeko
hitza eman baitzenidan benazki».

«Ta horixe egingo nuen, alajainkoa,
ohera ez bazintzaizkit etorri».

Hilkutxan eraman zuten
aurpegia agirian.
Laralai, laralai, lalai,
laralai, laralai, lai;
ta negar asko isuri zen
haren hilobi gainean.

Abestu behean, behean,
dei egiozue behean.
Nire Robin zintzoa
da-ta nire poz guztia.

Ta ez da berriz itzuliko?
Ez, ez, hilik datzalako;
zure hilobira zoaz,
hura ez da-ta itzuliko.

Bizarra zuen elurra antzo,

ta sapinezko ilea;

joana da, joana da, alferrik

ari gara adiaka.

Haren gogoaz Jainkoa

erruki dadila!

1947

Walt Whitman

Ontziburu!, nire ontziburu!

O CAPTAIN! MY CAPTAIN!

Abraham Lincoln-en heriotzean

Ontziburu!, nire ontziburu!, amaitu da gure itsasaldi ikaragarria.

Ontziak aldera egin ditu uharri guztiak,

begiratzen genuen saria irabazi dugu.

Hurbil da portua, aditzen ditut joaleak eta herri osoak zuri goraka,

begiak ontzi sendoari, ontzi ausart eta harroari jarraitzen zaizkiola.

Baina, ai ene!, ene bihotz!, ene bihotz!, ene bihotz!,

odol tanta gorriak erortzen dira geldiro, nire ontziburua

zerraldo eta hilotzik datzan zubian.

Ontziburu!, nire ontziburu!, jaiki zaitez joaleak aditzeko.
Jaiki zaitez. Zuregatik goratu dute ikurrina. Zuregatik
hots egiten du turutak. Zuretzat dira lore sorta eta bureztun horiek.
Zuregatik betetzen dute itsasertza gizaldeek. Zureganantz
zuzentzen dituzte beren deiak, beren gogoak eta aurpegi zaletsuak.
Zatoz ontziburu! Aita maitea! Beso hau zure burupean.
Ametsa-edo da zubiaren gainean
zerraldo eta hilotzik etzaten zarela.

Nire ontziburuak ez du erantzuten, bere ezpainak zurbil eta isil.
Nire aitak ez du nire besoa ohartzen, ez du intziririk ez nahimenik.
Ontziak, oso eta gaizka, bota du aingura; bere bidaldia bukatu da.
Bere joan-etorri ikaragarria eginda, ontzi garailea sartu da portuan.
Alai zaitezte, izpazter horiek, soinu egin joaleak!
Baina ni urrats neketsuokin
ibiltzen naiz, nire ontziburua
zerraldo eta hilotzik datzan zubian.

1941

Otoi bat

Jesusen oin horiek, bide orotan gaindi

hautsa bil duzuenok, nire hau ez ezetsi.
Urrundik bada ere, narraikizu, Jauna,
itxaron, oin ederrok, banaiz zuengana.

O, Jesusen eskuak, beti zabalduak,
barkatu ta osatzeko edonoiz gertuak;
garbitu beharrean, Jauna, natorkizu,
adiskide-besarka gozoa emadazu.

Jesusen begi horiek, giza-argalkeria
ikusten duzuenak, zuritu nirea.
Hobena hobenaren gain, izan nauzu alderrai,
zure poz garbi hori gozatzeko ez naiz gai.

Jesusen belarriok!, bekatariaren
deia entzuteko beti zabalik zaudeten
belarriok, behartsu honen otoia entzun,
inoiz geldi ez nadintzat zuregandik urrun.

Jesusen bihotz horrek, nire epel hau sutu,
gidatu nire oinak, eskuok garbitu,
ta begi-belarriok gai egizkizu egin
zuri begira ta adi beti bizi nadin.

Caracas, 1955eko irailak 11

Otoia

Noiz arte, ene Jauna, Zure eskuaren

Esker deuna ditxaro?

Nire bihotz hau pipiak jandako

Zura bezala dago.

Sasiz josita bidea dakusat,

Ez dakit nondik joan.

Zuganatu gura dot, gora-min naiz

Eta ezin dot gora!

Argia urratzean, Zure etxearen

Ederra dot begitzen.

Joaleak egiten daust dei eztia,

Gogoa jat goi-mintzen:

Zein joriak diren Zure baratzak!

Han betiko loreak,

Zure esker jake euri ugalkorra,

Zure arnasa, haizea.

Landak joritzen dabezan ibaiak,

Esne ta eztizkoak.

Mahastietan, leraz nire bihotzak

Nahi duen mama gozoa.

Hango zidorretan ez du aurkitzen

Sugerik bidaztiak.

Ez muinotan otsorik artaldeak!

Bazka, bai, ugaria.

Zure jauregiaren gelgarria!

Harroinak, urrezkoak.

Bolia goian ta zilarra behean;

Nongura, ikustekoak.

Bertan osasun ta egizko poza,

Bertan Zuzentasuna.

Bertan Egia, Zure bihotzaren

Adiskide kutuna.

Ontasun, Jakintza, ta Edertasun
Zure mailetan dira.
Eta Gentza, gogoen osakia,
Daukazu bakaulkian.

Mihina moteltzen jat Zure aurrean
Maitasun ta ikaraz.
Hizkor nagizu, arren, beti, beti
Goretsi zagizadan!

Horrenbesteraino Zu maitatu ta
Nardaturiko hobena,
Zergatik bidetik aldenduten nau
Gorputz-dei motelenak?

Egizko bizitza Zugan bakarrik
Dagona dakidala,
Gezur-atsegin bila, abere-antzo,
Zer dela ta noa, ba?

Goizean Zure ederrari antsika
Ta lohi-zale gauean.
Beti burrukan ta uzkalduta beti

Noiz arte, ene Jabea?

Oi!, asko da, Jauna, gaurdainokoaz,
Nik ez nahi gehiago holan!
Arrenez daskatzut, ez zaiataz, ez,
Izango entzungorra!

Emongo daustazu bihotz barria,
Garbi eta igokorra
Ta Zure bidetik joango naiz beti
Zuri aintzaz ta goraz.

1934

Paultxoren irribarrea

Nire iloba txikienari

Ene sein eder hori, begi urdin bizi,
aurpegi zuri-gorri, urrezko uledi;
nahiz sehaskan lorik, nahiz amaren altzoan,
artetu nahi dokala anaien jokoan,
hire ezpain gorrietan —larrosatxo iduri—
irribarre gozoa beti dok ageri.

Irribarretxo horren zeruragarria!,
(*) horrelakoxea izan bide zoan, Adan
aitak, begi ikusnahiak, lehenengoz, argitan,
paradisuan zabaldu joazanekoa.
Lehenengo otoi izandako lehenengo irriñoa.

Zoritsuegia inoiz be ezpa heuk aizunko!
Baina, ai! ilobatxo, laster, ikasi beharko
honako bizialdi hau zidor bat dokala
estu, pika, sasiz ta etsaiez josia.
Euren aurka, enetxo, alferreko dozak
amatxoren mosuak, aitaren ardurak.

Zoritsuegia ez bahekik sekulan!
Ezpa heuk jakingo inoiz bide gogor hontan
lagun joaguzala grina zaunkariak,
balakatuaz hiltzen gaituzan hobena,
arerio gorriak, aiskide zuriak,
eri ta atsekabeak, higuin, etsipena...

Baina hobenbakoa beti dok jakitun.
Jarraitu irribarretan; zuzen hago, kutun.
Jaungoikoagandiko eta Harentzako haz.

Bizi hadi ahaztuten ez hazala honetzaz,

ta bide-sasietan poz-loreen kuskuak

leherraraziko jozak hire irribarrak.

Oscar Wilde

Reading Bahitegiko Leloa

THE BALLAD OF READING GAOL

In Memoriam Charles Thomas Wooldridge,

Erregearen Zaldizko Zaintzakoa izana.

Obiit H.M. prison, Reading, Berkshire,

1896ko uztailak 7
1

Ez zuen bere txamarra gorria janzten,

odola eta ardoa gorriak baitira;

eta bazen ardoa eta odola haren eskuetan

hilarekin aurkitu zutenean;

maitatu eta bere ohean

sarraskitu zuen emazte gaixoa.

Bazebilen bahitegikoen artean

jantzi arre-zarpaildu batekin,

buruan txano bat zeukalarik;

eta ibilera zalu eta alaia zuen, iduriz;

ez dut inoiz ikusi, ordea, egunari
hainbeste lehiaz so egin dion gizonik.

Ez dut behin ere ikusi
atxiloek zeru diotsaten
estalpetxo urdin hori,
eta bere zilarrezko haize-oihalekin
noragabe zihoan edozein hodeiri
begi hain lehiatsuz so egin dion gizonik.

Banindoan beste arima erratu batzuekin,
beste multzo batean,
gizon hark txiki ala handirik egin ote zuen
nire buruari galdez,
eta mintzo batek surmurtu zuen nire atzean:
«Urka-beharra da lagun hori».

Ene Jainkoa!, zartez,
bahitegi-hormak eurak kordokatu bide ziren,
eta nire gaineko zerua
altzairu gorizko oskol bat bihurtu zen;
eta gogo mindun bat banintzen ere,

nik ezin ohartu nire minik.

Bakarrik nekien zein gogoeta estuk
laster zeragion haren urratsari,
eta zergatik so zegion
begi hain lehiatsuz egun distiratsuari;
gizon hark maite zuena hil zuen
eta horrexegatik zen hil beharrekoa.

Gizonek oro ordea —entzun guztiok!—
zer maite eta hura hiltzen dute,
batzuek begikaldu samin batez,
beste batzuek hitz eztitsu batez,
koldarrak musu batez,
gizon bihoztunak ezpata batez!

Batzuek gazte direla hiltzen dute bere maitea,
batzuek zaharrak direla;
batzuek Lizunkeriaren eskuz hiltzen dute,
batzuek Urrearen eskuz;
onberenak aizto bat darabil,
hila laster hotzitu dadin.

Batzuek maiteegi dute, batzuek gutxiegi;
batzuek saldu egiten dute, beste batzuek erosi;
batzuk negar ugariz ari dira,
batzuk hasperenik gabe;
gizon guztiek maite dutena hiltzen baitute,
guztiak hargatik hil behar ez badira ere.

Guztiak ez dira heriotza lotsagarriz hiltzen
ahalke beltzezko egun batean,
ez dute ere urka-bilurra lepo inguruan artean,
ez aurpegi gainean hil-zapia,
eta ez dauzkate oinak
hutsartean dantzatzen solairuan zehar.

Guztiak ez dira bizi gau eta egun
zaintzen dituzten gizon isilekin,
kuzkuzka dagozkionak negar egin nahi
eta otoi egin gogo duenean;
kirika dagozkionak urkabeari
bere harrapakina ostuko ote dion beldurrez.

Ez dira arratsean esnatzen
beren gela irudi izugarriz josia ikusteko:

zuriz jantzi Apaiz dardaritsua,
Hamabi latz, iluna,
Espetxe-jauna soineko beltz distiratsuaz
eta Halabeharraren betarte laruaz.

Ez dira lasterka jaikitzen
bahitegi-soinekoa berriz janzteko,
Osagile zakar bat pozten deino
edozein kirio-aieru berri ohartuz,
tik-takak mailukada izugarriak diruditen
erloju bat behatz artean daukala.

Ez dute ezagutzen,
bihurkariak, bere baratzain-zorroekin,
ate azaldua zabaldu eta,
gaur-gero egarririk ez dezazun,
hiru larru-uhalez lotu zaitzan baino lehen,
zintzurra lehortzen dizun egarri gozagaitz hori.

Ez dute burua makurtzen
Hil-Otoitzen irakurtzea entzuteko,
ezta beren gogoaren larriak

hilik ez daudela dasaienean,
ez dute beren hil-kutxa topatzen
urkabe nardagarrirako bidean.

Ez dute zerua begiztatzen
leiarrezko sabai txiki batean zehar;
ez dute otoizten, buztinazko ezpainez,
beren nekelarria buka dadin;
eta ez dute ohartzen Kaifasen musua,
beren masail dardaritsuaren gainean.

2

Sei astez ibili zen gure atxiloa bailan,
bere soineko arre-zarpilduaz
eta txanoa buruan zeukala;
zalu eta alai zirudien haren ibilerak,
baina ez dut behin ere ikusi egunari
hainbeste lehiaz so egin dion gizonik.

Ez dut inoiz ikusi
atxiloek zeru diotsaten
estalpeño urdin hori,
eta bere ile-ehun altsituak narrasean zeramatzan
edozein hodei alderrairi

begi hain lehiatsuz so egin dion gizonik.

Ez zituen bere eskuak bihurritzen,
Etsipen beltzaren elizan
Itxaro aldakorra sortzeko
ahalegina egiten duten gizon ergelek bezala;
eguzkia begiratu eta goizeko eguratsa
edan besterik ez zuen egiten.

Ez zituen bere eskuak bihurritzen,
ez zegien negarrik;
ez zen gogo-hiltzen ez etsitzen;
haizea edan egiten zuen, bai,
hark osagai osasuntsuren bat baileukan;
ahoa zabalik, eguzkia edaten zuen ardoa bailitzan.

Eta nik eta beste multzoan
orron genbiltzan gogo mindun guztiek,
geronen gaizki egina
handi nahiz txiki zenez ahaztuta,
urkatzeko zeukaten gizona
begiztatzen genuen txundioak hartuta.

Haundia baitzen ibilera hain zalu eta alaiz
hura igarotzen ikustea,
eta handia zen hark eguna
hain lehiatsu begiratzen ikustea,
eta are handiagoa, halako zorra
ordaintzekoa zela gogoratzea.

Haritzek eta zumarrek baitauzkate
udaberrian ernetzen diren orri atseginak;
baina sugegorriek horzkatu-erroak dituen
urka-habea beltzuritsua da;
eta, heze ala lehor, fruitua ekar dezan,
gizon bat hil behar da.

Gizakume guztiek bilatzen duten
eder-egoitza hori dugu leku goiena:
nork nahi luke, ordea, urkamendi gainean
kalamu-lokarriz estekatua egon eta,
erailearen urka-bilurra lepoan duelarik,
bere azken soa zeruari egin?

Gozoa da arrabita soinutan dantzatzea

Maitasuna eta Bizia eder direnean;
txirula eta ereskin soinutan dantzatzea
atsegin eta bikaina da:
ez da gozoa, oin zaluz
haizeari dantza egitea!

Honela, begiluze eta uste ertunaz,
hura begiztatzen genuen egunean-egunean,
gu guztiok halaxe amaituko ote ginen
geure buruari galdeka,
inork ere ez baitaki bere gogo itsuak
zein Infernu gorritara jo dezakeen.

Azkenik, gizon hila
ez zen gehiago ibili atxiloen artean,
eta jakin nuen kai beltzeko
giltzape beldurgarrian zutik zegoela
eta inoiz ez nuela haren betartea berriz ikusiko
Jainkoaren mundu goxo honetan.

Gure bideek elkar aurkitu zuten,
ekaitzean zehar hondoratuko diren bi ontzi iduri:
baina ez genion elkarri keinurik egin, ez hitzik,

esanik ez genuela;
ez baikenuen elkar aurkitu gau gurenean,
egun lotsagarrian baizik.

Bahitegi-harresi batek inguratzen gintuen biok;
bi gizon galdu ginen;
gizarteak bere bihotzetik eraitsi gintuen
eta Jainkoak bere arduratik;
eta Hobenari kuku dagion
burdinazko arteak atzituak ginen.

3

Zordunen bailako harriak zakarrak dira
eta harresi hezetsua garaia da;
hantxe hartzen zuen eguratsa gure gizonak
berunezko zeruaren azpian.
Bi zaintzaile zituen aldamenetan,
hilko ote zen beldurrez.

Edota, esertzen zen
gau eta egun bere larriari kirika zegiotenekin,
eta negar egiteko jaikitzen
eta otoitz egiteko uzkurtzen zenetan

kirika zegozkion; berak urkabeari
harrapakina apiztuko zion
beldurrez kirika zegozkion.

Espetxe-jauna zorrotza genuen
araudi-aginduetan;
Atxeterrak, Heriotza jakintza-egin bat
baizik ez zela esaten zuen;
eta egunean birritan Apaizak
agertu eta liburuxka bat uzten zuen.

Eta gizon hark egunean birriz
pipa hartzen zuen eta txopin bete garagardo edaten;
bere gogoa bipil zegoen
eta ez zuen beldurrerako zurkulurik;
eta maiz zioen pozik zegoela
urkatzailearen eskuak hurbil zituelako.

Baina zaintzaile batek ere
ez zuen bekokirik hari galdetzeko
gauza hain bakana zergatik zioen;
zaintzaile izatea jazo zaionak
bere ezpainetan morroilo bat ezarri

eta aurpegia mozorro bihurtu behar duelako.

Bestela, bihozbera liteke,
eta suspertzeko eta urgazteko ahaleginak egin;
eta, zer legike Giza-Errukiak
Heriotzginen Saizuloan?,
zein onginahizko hitzek lagun liezaioke
anaia baten gogoari horrelako lekuan?

Buru-makur eta aldaroka,
Zoroen Ibiltzan ari ginen bailaren inguruan.
Ezer ez zitzaigun;
bagenekien Txerrenaren Taldea bera ginena.
Eta buru murriztuek eta berunezko oinek
zomorro-dantza alai bat egiten dute.

Gure azkazal motz odoltsuez
bikedun soka zehatzen genuen;
ateak igurzten genituen, solairuak marruskatzen
eta eskudel dirdiratsuak garbitzen;
eta, lerroka-lerroka, oholtza zurikatu
eta zalapart egiten genuen suilekin.

Zakuak josten ari ginen, harriak zatitzen,
laztabin hautsuari bira eragiten;
latontziak jotzen, eresiak oihuka
eta lantegian izerditan ari ginen,
baina gizon bakoitzaren bihotzean
Izua zetzan isil eta geldi.

Hain geldi zetzan eta, egun bakoitzean,
itsasbelarrez beteriko uhin bat iduri narrasten zen;
eta ergelari eta zitalari begira dagoen
zori mingotsa ahaztuxea genuelarik,
egun batez, lanetik itzultzean,
hilobi ireki berri baten ondotik igaro ginen.

Hobi larua, aho zabalik,
izaki bizi baten eske zegoen;
buztinak berak odola eskatzen zion
asfaltozko baila egarriari;
eta ortzi-argia edertu baino lehen atxilo bat
urkabean kulunka ariko zela ulertu genuen.

Berehala sartu ginen,

Balbe, Izu eta Izangoari gogoa zurt;
urkatzailea igaro zen herrenka
aizaroen zehar bere zorrotxoarekin;
eta atxilo bakoitza dardara eginean zen
bere zenbakidun hilobira ziri-zira zihoala.

Gau horretan igarogune hutsak
Beldurrezko itzalez josi ziren,
eta burdin-hirian gora eta behera
entzun ezin genituen urrats isilak ari ziren;
eta izarrak estaltzen dituzten burdin-langen ostean
aurpegi zurbilak kirika bide zeuden.

Gizon hura, larre atsegin batean etzanda
ametsetan dagoena bezalakoa zen;
zaintzaileek hura lotan ikusi
eta ezin ulertu zuten,
bihurkariaren esku-eskuan egon
eta nola egin lezakeen lo hain gozoa.

Ez dago lorik, ordea, inoiz negar egin ez dutenek
egin behar dutenean negar;
horrela gu —ergela, ebaslea, zitala—

amaigabeko gau hartan itzarri geunden,
eta, bere esku mindunen gainean narras,
inoren izua sartu zen burumuin bakoitzean.

Ene!, inoren erruaz
min izatea izugarria da!
Hobenaren ezpatak barrena zulatzen baitzigun
bere eskutoki edenduneraino,
eta guk, ez isuri-odola zela-eta,
berun urtuzko negarrak egiten genituen.

Zaintzaileak, beren fieltrozko oski eta guzti,
ate itxien ondotik ziri-zira zihoazen,
eta kirikatuz bazekuskiten, begiak zurturik,
irudi hauskarak lur gainean;
eta inoiz otoitzik egin ez zuten gizonak
otoitzean ari zirela-eta harriturik zeuden.

Gau osoan otoitzean ari izan ginen belauniko,
hilotz baten erostari zoroak!
Gauerdiaren gandor urduriak
zerraldo baten gaineko gandorra zirudien;

eta Barnearen zimikoak, belaki batean isuri
ardo garratzaren kutsua zuen.

Oilar arreak jo zuen, oilar gorriak jo,
baina eguna ez zetorren;
eta Izuaren tankera makurrak
kokoriko jartzen ziren gu geuntzan zokoetan,
eta gauez dabiltzan mamu gaiztoak oro
gure aurrean jostatzen bide ziren.

Ziri-zara igarotzen ziren arinik,
laino artean bidaztiak iduri;
bihurketa eta bira gozoko rigodon-dantza batez
irri zegioten ilargiari, eta,
urrats gizatsuz eta lerdentasun higuingarriz,
mamuak bazetozen deira.

Itzal meheak, eskuz esku, aieruz eta keinuka
igarotzen ikusten genituen; iratxo-iskanbilaz
zarabanda bat dantza zegiten inguruan;
eta zoroxka madarikatuek
arabikoak egiten zituzten,
haizeak hondar gainean bezala.

Txerpolari-jauzkak eginez,
oin muturretan dantzatzen ziren:
baina Beldur-txirulez betetzen zituzten belarriak,
mozorro-dantza izugarrian ari zirelarik,
eta goraki abesten zuten eta luzaro,
hilak iratzartzeko abesten baitzuten.

«Aufa!» oihu zegiten, «mundua zabala da,
baina aztal bilurtuak herrenka doaz!
Eta behin edo birriz kurkuluxa botatzea
zaldun-joko bat dugu; ez du irabazten, ordea,
Hobenarekin jokatzen ari denak
Ahalkearen isileko Etxean».

Ez ziren haizezkoak
hain pozik jauzika ari ziren sorkari zakarro haiek:
bizia oinbilurretan zeukaten
eta oinak lotu gabe ezin joan ziren gizonentzat
—a!, Kristoren zauriok!—
biziak ziren eta ikusteko izugarriak.

Inguruka-inguruka, bals-dantzan eta biraka ari ziren;

batzuk dantzakide barre-samurrak bezala;
beste batzuk, goizoilanda-ibilera ikasiaz
zurubian gora zihoazen;
eta irri zorrotzez eta saihets-so leunez
lagun genituen gure otoitzetan.

Goiz-haizea intzirika hasi zen;
gaua, ordea, ez zen joaten;
itzal matazak harilkatu zuen
bere anezka handian azken albainuraino;
eta otoitzean ari ginelarik,
Eguzkiaren Zuzenbidearen beldur ginen.

Haize zinkurinatia
bahitegiko harresia inguratzera etorri zen:
altzairuzko txirringa itzulkari bat antzo,
minutuak narrasten entzun genituen arte.
Haize zinkurinati hori!, zer egin ote genuen
horrelako etxezain bat edukitzeko?

Azkenik, langen itzala,
berunezko sare bat iduri,

nire ohol-ohearen aurreko
horma zurituan ageri zen,
eta Jainkoaren goizaldi beldurgarria
non edo non gorria zela jakin nuen.

Seietan gure gelak garbitu genituen;
zazpietan oro zen isilik,
baina hego ahaltsu batek bahitegia
betetzen bide zuen surmur eta dirdariz,
Heriotzaren Jauna, arnas-hotz,
sartua baitzen inor hiltzeko.

Ez zen sartu purpur apainez jantzia,
ez zaldi zuri arin baten gainean.
Hiru neurkin soka eta ohol lerrakor bat
ditu aski urkamendiak;
beraz, aitzindaria laido-lokarriarekin etorri zen
bere isileko ekimena betetzera.

Aizaro zikinezko lokatzean zehar
haztamuka doazen gizonak bezalakoak ginen:
otoitz bat hasperentzeko bekokirik ez genuen,
ez gure larria lasaitzeko;

bazen zerbait hilik gu guztiongan,

Itxaropena hila genuen.

Gizonaren Zuzenbide izua
badoa bere bidean barna, aldera gabe:
argala hiltzen du, indartsua hiltzen:
bere ibilbidea heriozgarria da-eta,
burdinazko orpoz sendoa hiltzen du,
ahaide-hiltzaile bihozgabea!

Zortziak jotzea igurikitzen genuen;
mingainak oro likits zeuden egarriz;
zortzietako dangada gizon bat ainen egiten duen
Halabeharraren dangada baita,
eta Halabeharrak badarabil urkabilur bat
gizon on eta gaiztoenarentzat.

Zeinuaren zain egotea besterik ez geneukan.
Eseri egin ginen, beraz, geldi eta isilik,
haran bakartuan harriak iduri;
bihotz guztiak, ordea,
tintin ari ziren, arin eta jarraiki,

zoro batek jotako arrantza iduri.

Bat-bateko kaskaz
bahitegiko erlojuak aire dardaritsua jo zuen,
eta etsipen ahalgabezko intziri bat
jaiki zen bahitegi guztitik,
zingira izutuek legendunen etzanguan
entzuten zuten oihua bezalakoa.

Eta amets baten leiarrean
gauza izugarrienak dakuskigun bezala,
habe beltzitutik eskegita zegoen
kalamuzko soka koipetsua ikusi eta
urkatzailearen bilurrak garrasi batez irato zuen
otoitza entzun genuen.

Eta gizon hari
deiadar hain mingotsa eragin zion oinazea
eta haren erredura gorriak eta odol-izerdiak
inork ez zekizkien nik bezain ongi;
bizi bat baino gehiago bizitzen duenak
heriotza bat baino gehiago hil behar baititu.

Gizon bat urkatzen duten egunean
ez dago elizkizunik.
Apaizaren bihotza eriegi dago
edo bere aurpegia zurbilegi,
edo badu begietan idatzia
inork begiztatu behar ez duena.

Eguerditsu arte eduki gintuzten itxirik, beraz;
eta orduan ezkila jo zuten,
eta zaintzaileek gela guztiak ireki zituzten
beren giltza txirrintsuez,
eta burdinazko zurubian behera joan ginen
nor beraren Infernutik.

Jainkoaren egurats gozotara atera ginen,
ez, ordea, ohi bezala;
gizon honen aurpegia zuri baitzegon beldurrarren,
eta horren aurpegia hauskara,
eta ez dut inoiz ikusi eguna
hainbeste lehiaz begiratu duen gizon betilunik.

Ez dut behin ere ikusi
bahitegikoek zeru diotsagun

estalpe urdin-txikiari eta,
askatasun zoriontsuz,
jitoan igarotzen zen edozein hodeiri
begi hain lehiatsuz so egin dion gizon betilunik.

Baina baziren gure artean
buru-apal zebiltzanak,
baitzekiten berena hartuz gero,
guztiak hil beharko zirela;
hark gauza bizi bat ez baitzuen hil,
haiek, aldiz, zendu bat hil izan zuten.

Bigarrenez hoben dagienak
gogo hil bat iratzartzen baitu oinazerako,
eta bere hil-jantzi zikindutik idoki
eta berriz odolustarazten du,
eta odol tanta larriak odolustarazten dizkio,
eta alferrik odolustarazten.

Tximuak edo narritariak bezala,
gezi okerrez apainduriko jantzi nabarmenaz,
bagenbiltzan bira-biraka isilik

asfaltozko baila labainean barna;
bagenbiltzan isilik bira-biraka,
eta inork ez zegien hitzik.

Bagenbiltzan bira-biraka isilik,
eta gogo huts bakoitzean zehar
gauza izugarrien oroia erasotzen ari zen,
haize ikaragarri bat iduri;
eta Lazturak gure aurretik bide zegien,
eta Izua genuen atzetik narraska.

Bahitegi-zainak,
jantzi berriak igandeetako apainekin zituztela,
buru-harro zebiltzan gora eta behera,
beren abere taldea begiratzen;
guk, ordea, bagenekien, beren oskietako kare-bizitik,
zelako lanean ari izanak ziren.

Hilobi bat aho zabal egon zen lekuan
ez baitzegoen hilobirik:
lohi eta hondarrezko gune bat soilik
bahitegiko horma gorrotagarriaren ondoan,
eta latsun bizi metatxo bat,

gizon hark hil-jantzia eduki zezan.

Gizon gutxik eska lezaketen
hil-jantzia baitu zorigabeak barne-barnean;
bahitegi-baila baten pean,
larrugorri ahalke gehiagorako,
datza oinak bilurretan
eta garrezko izara batean bildua!

Eta anartean, latsun gartsuak
haragi-hezurrak jaten ditu;
hezur hauskorra jaten du gauez,
eta haragi biguna egunez;
haragia eta hezurra aldizka jaten ditu;
bihotza, ordea, jaten du etengabe.

Hiru urte luzetan ez dute han
errorik ez hazirik ereingo;
hiru urte luzetan leku madarikatu hori
elkor eta soil izango da,
eta zeru harrituari so egingo dio
erantzute gabeko begikaldu batez.

Giza-eraile baten bihotzak
erein edozein hazi ustelduko zuela uste dute.
Ez da egia! Jainkoaren lur ona
gizonek uste baino hobea da,
eta arrosa gorria are gorriago garatuko litzateke,
eta arrosa zuria zuriago.

Haren ahotik arrosa gorri-gorri bat!,
haren bihotzetik zuri bat!
Nork esan lezake, ba, zein bide bakanez
Kristok bere nahia agertzen duen,
erromesaren uhe lehorra
Aita Guren handiaren begien aurrean loratu zenetik?

Baina ez arrosa zuririk, ez gorririk
ez daiteke bahitegiko haizetan loratu;
harriak, legarrak, su-harriak
ematen dizkigute han;
jakina baita liliek eztitu dutela batzuetan
gizon bakun baten etsipena.

Beraz, ez arrosa gorria, ez zuria

ez dira inoiz hosto-hostoka eroriko
bahitegi-horma likitsaren ondoan dagoen
lohi eta hondar gune honen gainean,
Jainkoaren Semea ororen alde hil zela
esateko bailan dabiltzan gizonei.

Hala ere, nahiz eta nondik nahi
bahitegiko harresi likitsak inguratuta egon,
eta burdinetan dagoen gogo bat
gauez ibili ez badaiteke ere,
eta lur hain gaiztoan datzan gogoak
negar egitea besterik ez badauka ere,

gizon errukarri hori bakean dago
edo badagoke laster:
ez da hura zoratu dezakeenik,
ez dabil Laztura alderrai eguerdian,
ez baitauka Eguzkirik ez Ilargirik
hura datzan lur argigabeak.

Abere bat urkatzen den bezalaxe
urkatu zuten:
haren gogo izutuari atseden eman lezaiokeen

requiem bat ere ez zuten esan,
baina lasterka eraman
eta zulo batean ezkutatu zuten.

Apaiza ez da belaunikatuko otoi egiteko
haren hilobi laidotsuaren ondoan;
eta Jesukristok hobendunei eman
Gurutze donetsiaz ez du zantzutuko ere,
gizon hura baitzen
Kristok jaregitera etorri zenetako bat.

Baina ongi dago guztia; Biziaren muga
berezietan gaindi igaro baizik ez du egin:
eta inoren negarrek beteko dute harentzat
Errukiaren ontzi aspalditik hautsia,
galduak baitituke erostari,
eta galduak beti ari dira negarrez.

5

Ez dakit Legeak bidezkoak direnetz.
Bahitegian gautzanok
horma sendoa dela
besterik ez dakigu;

eta egun bakoitzak urtebete dirudiela,
egun luzeak dituen urtebetea.

Hauxe badakit, ordea:
lehenbiziko gizonak bere anaiari bizia kendu
eta gizarte hits hau hasi zenetik,
gizonek Gizonarentzat egin edozein Legek
alea bota eta galtzua biltzen du,
haizegile txarrenaren bidez.

Badakit hau ere —ai, balekite orok!—:
gizonek eraiki edozein bahitegi
ahalkezko buztinerrez eraikia dela,
eta burdin-langez inguratua,
gizonek beren anaiak nola oineztatzen dituzten,
Kristok ikus dezakeen beldurrez.

Burdin-langez maskaltzen dute ilargi ederra
eta eguzki onbera itsutzen:
eta on dute beren Infernua estaltzea,
ez Jainko-Semeek ez Giza-Semeek
behin ere ikusi behar ez lituzketen
gauzak egiten baitira hartan.

Egin zikinenak, iraka edentsuak iduri,
ongi garatzen dira bahitegiko haizetan;
Gizonaren ona, horixe
agortzen da soilik eta zimeltzen han.
Larritasun zurbila dago ate astunen zaindari,
eta Etsipena dugu begirale.

Gosearazten baitute mutiko izutua,
gau eta egun negar eragiten dioten arte;
makala astintzen dute, tentela zehatzen, zaharra laidotzen;
eta zenbait zoratu egiten dira,
eta guztiak gaizto bihurtzen,
eta batek ere ezin hitzik esan.

Bizi garen gela estu bakoitza
iroldegi zikin, iluna da.
Eta Balbe biziaren arnasa kiratsak
burdin-sarezko leihatila mututzen du,
eta Irritsa ez, beste guztia hauts bihurtzen da
Gizatasunaren tramankuluan.

Edaten dugun ur gaziak

lohi nardagarri bat bosatzen du,
eta haztagetan haztatzen duten ogi garratza,
igeltsu eta latsunez beterik dago,
eta Loa, etzan nahi ez duelarik,
badabil begi-izu eta Aldiari oihuka.

Baina nahiz Gose argala eta Egarri muskerra liskartu,
sugegorria sugetzarrari buruzki bezala,
axola gutxi digu janariak;
egunez goratu harri bakoitza
gauez gure bihotz bihurtzeak,
horrexek izozten du eta hiltzen etengabe.

Beti bihotzean gauerdia eta gelan ilunabarra,
txirringa-giderrari eragiten diogu,
edo soka urratzen dugu,
zein bere Infernuan; eta isiltasuna
burdin-harizko joale baten soinua baino
askoz izugarriago zaigu.

Eta behin ere ez zaigu giza-ahotsik ondoratzen
hitz ezti bat guri esateko:

eta atean zehar kirika ari den begia
gogor eta errukigabea da:
eta guztiek ahaztuta, usteltzen ari gara,
usteltzen gogo-gorputzez.

Eta honela, Biziaren burdinazko katea
herdoiltzen dugu, txartu eta bakartuak:
eta zenbaitek birao dagite, eta zenbaitek negar,
eta zenbaitek aiotsik ez:
baina Jainkoaren betiko Legeak onak dira
eta harrizko bihotza hausten dute.

Eta gelan nahiz bahitegiko bailan
hausten den giza-bihotz bakoitza,
Jaunari bere altxorra eman eta,
legendunaren etxe satsua
akara bikainenaren hats-onez bete zuen
harako ontzi hura bezalakoa da.

Ene!, bihotzak hautsi eta
barkamenaren bakea irabazi dezaketenen zori ona!
Bestela, nola ondu dezake gizonak
bere asmoa eta bere gogoa hobenez garbitu?

Non, bihotz hautsi batean baizik,
sar liteke Kristo gure Jauna?

Eta eztarri ubel hanpatua
eta begi hil tinkoak dituen gizona
badago Lapurra Paradisuratu zuten
esku gurenen begira;
eta Jaunak ez du bihotz
hautsi eta garbaidun bat arbuiatuko.

Legea irakurtzen duen gorrizko gizonak
hiru asteko bizia eman zion,
hiru aste labur
bere gogoaren borrokaz bere gogoa garbitzeko,
eta aiztoari eutsi zion
eskua edozein odol tantaz ikuzteko.

Eta odol tantaz ikuzi zuen eskua,
aiztoari eutsi zion eskua;
odolak bakarrik ikuz baitezake odola,
eta negarrek bakarrik osa dezakete:
eta Kainena izan zen orban gorria

Kristoren elur antzeko zantzu zuri bihurtu zen.

6

Reading bahitegian, Reading hiriaren aldean,
ahalke-hobi bat dago,
eta badatza hartan
garraren hortzek jandako gizon errukarri bat;
izerkari gartsu batean datza
eta haren hilobiak ez du izenik.

Etzan bedi han isilik,
Kristok hilei dei egin arte;
ez du alferrikako negarren
edo haizezko hasperenen beharrik:
gizon hark maite zuena hil zuen
eta horrexegatik hil beharra zen.

Baina gizon guztiek —entzun hau guztiok!—
zer maite eta hura hiltzen dute,
batzuek begi-zizta samin batez,
beste batzuek hitz leunkari batez;
koldarrak musu batez,
gizon bihoztunak ezpata batez!

1954

Tibalt erregerena

Txorietan nagusi

erresinol eztia,

Tibalt gazte eta zoli

nafarren erregia.

Orrileko goizean

—lora usain ta txalo—

heltzen dok Iruñera

zaldi gainean harro.

Eder gauan argia,

arantza artean loria,

herri osoa pozik

daukak heuri begira.

Sorterritik dakartzak

pozak hire begietan,

ezpainetan barre-irri,

kanta-nahi eztarrian.

Champagne landetako

ardoaren gozoa!;
min izango jak, aurki,
nafar mahatsen zumoa!

Baina euskalen lur hau
baizen ederrik ez dok,
koblari ikusi haute
mendi ta ibar berdeok.

Hire soinu gozoen
zain jagok Auñamendi,
bertan arro ta harkaitzak
lorak, edur, eguzki.

Bertan bere alaba
Andre Euskera pinpina:
edurra baizen garbi,
latsa antzo soinugina.

Errege olerkari!,
ha emaztetzat hartu!,
hire edermen kumeak
euskal muinetik sortu!

1935

Udabarri goiza

Liliak zabaldu dauz bere orriak.

Ihintz-tantea orritik zintzilikatzen da.

Lilia esnazo daun eguzki argiak

Bitxi bihurtzen dau ihintz-tantea.

Haize lurrindatuak bitxia digi leunki.

Erlea ta olerkaria hurbiltzen dira,

Lehenengoa, beti lez, ezti gozo bila,

Bigarrena, beti lez, ederraren bila.

1923

Urrundik

Joachim Du Bellayren «Heureux qui,

comme Ulysse, a fait un beau voyage»

oinarri hartuta

Zorionekoa, bai, kanpoan ibilita,

gizon ta lur asko ezagun ezkero,

herrira itzultzen dena, zentzun onez jantzita,

beretarren artean bizia amaitzeko!

Ene, noiz ikusiko ditut nik ene herriko
sukalde zaharren kea, hondartza ta portua;
jaio nintzen etxea —nire atzerri aldiko
galtze osatu ezina— zegoen lekua?

Nahiago dut txikitan ibiltako bazterra,
Europako hiriburu nagusiak baino;
Sena baino atseinago nire Gobela alferra;

eta Ameriketako zoragarri oro
nire barne-begian ezertan ez ditut,
zu, Algorta goxo hori, oroitzen bazaitut.

Caracas, 1962

Joyce Kilmer

Zuhaitzak

TREES

Uste dut ez dudala inoiz ikusko nik
zuhaitz bat bezain eder den poema lanik.

Lurraren bular gozo, beti dariona,

bere aho goseaz hersten daun zuhaitza.

Beti Jaungoikoari begira dagona
ta abarrak, otoizteko, goratzen dauzana.

Udan, bere adatsan, txindorren habia
erabili dagiken zuhaitz orritsua.

Bere adarburuan elurrak ein du lo;
euri zerukoagaz bizi da maitero.

Ni legezko zoroak gara poemagin,
baina zuhaitz bat Urtzik bakarrik daike egin.

1941

John Milton

Zurekin hizketan

PARADISE LOST poemaren zati bat

Zurekin hizketan ahaztuten dodaz aldi
ta aro guztiak ta euren aldatzea;
guztiak atsegin dodaz bardin. Gozo
da goizaren hatsa; gozoa da bere
igopena txori kantari goiztarren

zoragarriagaz; eguzkia pozkor,
lehenengoz lurralde gozatsu honetan
bere sortaldeko izpiak zabaltzen
dauzanean belar, zuhaitz, bihi ta lora
inontzaz disditsu denaren gainean;
urrintsua da lur jatorra euri-jasa
ondoren; ta gozo da arratsalde leun
haren heldutea; gero gau isila
bere txori bulur honekin, ta ilargi
eder hau, ta honek zeruko pitxiok,
bere izar-laguntza. Baina, ez goiz-hatsa
txori goiztarrenen zoragarriagaz
igotzen denean; ez lurralde eztitsu
horien gainean sortzen den eguzkia;
ez belar, bihi, lora disditsu inontzagaz;
ez euri-jasaren ondoko lurrina;
ez arrats leuna; ez gau isiltsua
bere txori bulur honekin; ez izar
izpitsutan edo ilargi garbitan
eguratsa... ez da gozoa zu barik.

1942